

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag
Bachelor i barnevern
Våren 2017

”Forforståelsens betydning i profesjonelt sammenheng”

Kandidatnummer: 126
Antall ord i oppgaven: 8539
BVUH3900

Forord

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om forforståelse. Dette var et tema som traff meg da jeg var i praksis hos barnevernstjenesten. Jeg syntes at det var vanskelig å velge et tema, da det er mye som er spennende og interesserer meg.

Jeg oppdaget under oppgaveskrivingen og pensumgranskningen at jeg er veldig glad for at jeg har valgt å studere barnevernspedagogutdanning. Jeg gleder meg til å jobbe med de ulike kulturene, og sette meg inn i ulike situasjonene og utfordringene. Jeg mener at forståelse og respekt er viktige grunnlag å gå ut ifra. Dette er et givende yrke, hvor jeg ønsker å bidra til en forskjell og forbedring i samfunnet.

Jeg har også i større grad blitt bevisst på hvilken rolle min forforståelse spiller for mitt fremtidige arbeid som barnevernspedagog. Selv om jeg møtte på en del utfordringer, har jeg lært veldig mye gjennom arbeidet. Jeg har gått igjennom en del av litteratur og pensum, blitt kjent med det, og har fått en erfaring i hvordan videre arbeid kommer til å bli. Jeg vil også takke våre forelesere for den gode jobben de gjør og veilederen min for god veiledning.

Pilsredet 35, 02.05.2017, Kandidat 126

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	side 5-8
1.1 Bakgrunn for valgt tema	side 5-6
1.2 Valg av problemstilling	side 6-7
1.3 Litteratur	side 7
1.4 Disposisjon av oppgaven og avgrensning	side 8
2. Hermeneutikk	side 9-12
2.1 Hermeneutikk og forståelse	side 9-10
2.2 Forståelseshorizonten	side 10-11
2.3 Den hermeneutiske sirkelen	side 11
2.4 Betingelser for forståelse	side 11-12
2.5 Horisontsammensmelting	side 12
3. Forforståelse	side 13-16
3.1 Hva er forforståelse?	side 13-14
3.2 Hvordan kan min forforståelse påvirke min rolle som profesjonell?	side 14-16
4. Kultur	side 17-20
4.1 Hva er kultur?	side 17-18
4.2 Hvordan kan min forforståelse påvirke mitt møte med andre kulturer?	side 18-20
5. Profesjonell	side 21-22
5.1 Hva innebærer det å være profesjonell?	side 21-22
6. Loven	side 23
7. Etisk ansvar	side 24-26
8. Drøfting og refleksjoner	side 27-32
8.1 Teori og praksis.....	side 27-28
8.2 Viktig å være bevisst	side 28-29
8.3 Mentalisering	side 29-30
8.4 Relasjonskompetanse	side 30-31
8.5 Kultursensitiv	side 31-32
8.6 Objektivitet og subjektivitet	side 32
9. Oppsummering og avsluttende refleksjoner	side 33-34

9.1 Oppsummering	side 33
9.2 Avsluttende refleksjoner	side 34
10. Litteraturliste	side 35-36
Vedlegg 1:	side 37-38
Vedlegg 2:	side 39

1. Innledning

Denne oppgaven handler om forforståelse, og hvordan det kan påvirke mitt møte med klienter som barnevernspedagog. Man befinner seg i et felt som er mye preget av sterke følelser og inntrykk. Det å kunne opptre profesjonelt er dermed en viktig egenskap i et slikt yrke. Derfor er jeg også opptatt av å forstå hvordan jeg kan jobbe med min profesjonalitet i min rolle som barnevernspedagog, når forforståelsen dukker opp i ulike settinger, herunder i mitt møte med klienter. Videre ønsker jeg å se nærmere på hvordan min forforståelse påvirker mitt møte med andre kulturer og ”annerledeshet”.

1.1 Bakgrunn for valgt tema

”Du ønsker å hjelpe andre, det er svært bra. Men du kan ikke hjelpe andre hvis du ikke forstår dem. Og du kan ikke forstå dem hvis du ikke forstår deg selv. Derfor må du arbeide med det først”. (Dan Millman, sitert fra Skau 2011, 17).

Dette er et utsagn jeg likte veldig godt, og det inspirerte meg til å skrive denne oppgaven. Det er et tema som har vært svært interessant for meg, da jeg alltid har vært opptatt av hvordan mennesker forstår og oppfatter hverandre. Jeg har vært nysgjerrig på hvorfor og hvordan det finnes så mange forskjellige perspektiv, og lurt på hva bakgrunnen for det kan være.

Jeg hadde praksis hos barnevernstjenesten i et av Oslo kommunes bydeler forrige semester. Der fikk jeg mulighet til å jobbe med diverse saker og klienter, med veiledning fra en saksbehandler. Jeg lærte veldig mye på denne måten. På praksisplassen dukket det opp mange spørsmål og tanker om mitt inntrykk eller min forestilling av de ulike sakene og klientene før og etter møtet. Jeg ble mer observant på hvordan min forståelse endret seg underveis i prosessen. Det hendte ofte at jeg gikk inn i et møte med et bestemt inntrykk, men kom ut med et annet. Med andre ord hadde jeg alltid en ”forforståelse” før jeg møtte klienten.

Dette er bakgrunnen for at jeg under praksisperioden ble mer bevisst på min forforståelse, og hvordan den kan påvirke saksbehandlingen. Dermed lærte jeg også hvor viktig det er å være reflektert, og ikke minst være klar over dette i møte med klienter. Det er et tema som jeg og min veileder reflekterte og diskuterte mye rundt.

Jeg kom frem til at jeg ønsker økt kompetanse og forståelse for min rolle som barnevernspedagog og det ble derfor naturlig for meg å skrive en bacheloroppgave om dette temaet. For som Dan Millman sa; for å kunne hjelpe andre må man forstå dem, og for å forstå andre må man forstå seg selv. Det er nettopp dette denne oppgaven handler om, nemlig å forstå seg selv, slik at man kan forstå andre bedre.

1.2 Valg av problemstilling

I mitt fremtidig arbeid som barnevernspedagog kommer jeg til å møte mange forskjellige type mennesker. Det vil være både barn og voksne i utfordrende livssituasjoner. Derfor vil det stilles krav til meg som fagperson i møte med klienter som er i vanskelige livssituasjoner. Det å hjelpe den andre handler om etisk og moralsk forpliktelse. Jeg har dermed et etisk ansvar knyttet til det å møte disse menneskene på en etisk og faglig forsvarlig måte. Med andre ord så skal jeg blant annet møte klientene med respekt, åpenhet og ikke-diskriminerende holdninger (Eide og Skorstad 2008, 177-180). At man opptrer slik er åpenbart fra et teoretisk perspektiv. Jeg tror ingen mennesker med vilje går inn i en situasjon med den intensjon om å diskriminere andre. Derfor må det ses på hvordan situasjonen er i praksis. Er vi alltid i stand til å gjennomføre dette i praksis?

Under praksis i barneverntjenesten ble jeg opptatt av hvordan vi, til tross for å være profesjonelle, alltid har med oss våre personlige egenskaper, væremåter, holdninger, verdier og livserfaringer som også er en form for forforståelse (Røkenes og Hanssen 2002, 12). Alle vi har med oss mer eller mindre bagasje fra livene våre som også former oss. Jeg la også merke til at alle saksbehandlerne hadde sin egen stil og sin egen måte å gjennomføre saksbehandlingsprosessen på. Selv om budskapet og målet var det samme, så

hadde alle en individuell måte å arbeide på. Hva er riktig metode å arbeide på? Finnes det noe fasit på hvordan vi som barnevernspedagoger skal møte våre klienter og hvordan saksbehandlingsprosessen skal foregå?

Spørsmålet mitt er hvordan vår personlige stil og den forforståelsen vi tar med oss, påvirker oss som barnevernspedagoger og derav vårt møte med klienten? Og hvordan vi kan jobbe med det? Problemstillingen som jeg ønsker å besvare er da følgende;

”Hvordan kan min forforståelse påvirke mitt møte med klienten? Og hvordan kan jeg med fokus på dette forbedre min profesjonalitet?”

1.3 Litteratur

Det har vært både utfordrende og lærerikt å finne relevant litteratur til denne oppgaven. Jeg har for det meste brukt teorier knyttet til temaet, perspektiver og utsagn fra fagbøker. Blant annet har jeg tatt utgangspunkt i hermeneutikken for å rette blikket mot forståelse, som er en viktig del av yrket vårt.

For å finne relevant litteratur har jeg brukt biblioteket på skolen og det Deichmanske bibliotek. Jeg har brukt deres nettside og søkemotor hvor jeg har tastet inn nøkkelordene i min problemstilling for å få treff på relevant litteratur. Videre har jeg brukt Oria og søkt på nøkkelordene i problemstillingen for å få noe treff. Deretter har jeg hentet fagbøkene, og for å være mest mulig effektiv har jeg brukt stikkordregisteret bak i bøkene, eller innholdsfortegnelsen der det var manglende stikkordregister.

Det har hendt at jeg har fått treff på litteratur som virket relevant for oppgaven, men når jeg har skummet igjennom og lest over, så var det lite jeg kunne bruke i oppgavesammenheng. Det har vært lærerikt å kunne sile ut relevant informasjon i de forskjellige fagbøkene for oppgaven. Effektivitet har vært et viktig fokus for meg, derfor har jeg brukt denne metoden når jeg har gått frem for å finne vesentlige kilder til oppgaven.

1.4 Disposisjon av oppgaven og avgrensning

Hovedtemaet i denne oppgaven er ”forforståelse”. Dette temaet skal gå inn i de andre undertemaene som en rød tråd. Derfor vil jeg starte med å belyse temaet forforståelse samt gå inn på andre relevante bi-temaer for oppgaven. Jeg skal skrive om fenomenet sett i lys av møte mellom ulike kulturer, og det å kunne være profesjonell. Jeg kommer også til å bruke erfaringer fra praksisplassen, og presisere det etiske ansvaret som følger med rollen som barnevernspedagog.

Under oppgaveskrivingen har jeg forsøkt å se mine egne erfaringer i lys av de ulike perspektivene. Det fører til at teori, refleksjoner og drøfting vil gå naturlig i hverandre under denne besvarelsen. Jeg har prøvd å strukturere oppgaven slik at det er oversiktlig og enkelt å finne frem til tekst man kan knytte til problemstillingen.

Dermed skal jeg dele oppgaven opp i følgende kapitler. Kapittel 2 som handler om hermeneutikken og forståelse. Kapittel 3 som vil belyse temaet og begrepet forforståelse. Kapittel 4 som tar for seg kulturbegrepet og utfordringene som kan oppstå på bakgrunn av vår individuelle forforståelse. Kapittel 5 omhandler hva det innebærer å være profesjonell og hvordan man kan forbedre sin profesjonalitet når det kan bli påvirket av vår forforståelse. Kapittel 6 tar for seg loven, mens kapittel 7 handler om vårt etiske ansvar. I kapittel 8 drøfter jeg temaene i besvarelsen. I det avsluttende kapittelet skal jeg oppsummere oppgaven og svarene jeg har fått under arbeidet med oppgaven.

Jeg har forsøkt å avgrense oppgaven ved å holde fokus på *meg*, *min* forforståelse og *min* rolle som profesjonell. Jeg har støttet meg på forklaringer i teorier, fagbøker og mine erfaringer fra praksisplassen min.

Jeg vil nå gå over til å presentere hermeneutikken og hvordan denne teorien kan være en hjelp til å forstå, og ikke minst en hjelp til å kunne utvikle seg.

2. Hermeneutikk

2.1 Hermeneutikk og forståelse

Hermeneutikk betyr tolkningslære og retter seg mot forståelse (Gjertsen 2010, 99). Hans-Georg Gadamer, var en kjent tysk filosof som knyttes opp mot hermeneutikken og hvordan man til enhver tid bringer med seg sin forståelse inn i ulike møter og situasjoner (ibid). Gadamer sier at det bare er på bakgrunn av en forståelse som vi allerede har, at vi kan danne oss en mening, også i nye situasjoner som møter oss (Gadamer 1960, 132). Gadamer vektlegger nemlig at vår forforståelse er historisk og kulturelt betinget (Thomassen 2006, 87).

Hermeneutikk og Gadamer tar også for seg begrepet fordommer. Jeg har valgt å ikke ha fokus på fordommer for å avgrense besvarelsen.

Alle handlinger, hendelser og tanker fra fortiden lever videre i lag med oss og gjør seg gjeldende i den sammenhengen vi tenker og handler innenfor i dag (Thomassen 2006). Dette opplever jeg i hverdagslivet, men opplevde også under praksisperioden i møte med klientene. Siden jeg var student, var jeg mer observant og forsiktig på min væremåte og mine tanker. Våre tidligere opplevelser er alltid med oss og skaper tanker i dagens kontekst.

Jeg lærte noe nytt, og ble mer og mer reflektert for hver gang jeg møtte klienter, siden min forståelse av situasjonen utviklet seg for hver gang. Det førte også til at jeg ble mer åpen i rollen som saksbehandler, og mer åpen for alternativer av tiltak og oppfølging som klienter har behov for.

Et eksempel jeg vil nevne fra praksis er; møte med en far som hadde utøvd vold ovenfor familien sin. Jeg hadde lest grundig igjennom saksdokumentene før jeg skulle møte denne faren, og gjort meg noen meninger og tanker om hvordan jeg skulle møte han. På bakgrunn av den informasjonen jeg fikk gjennom dokumentene og min forforståelse om hvordan menn som utøvde vold var og oppførte seg, tenkte jeg at jeg skal være bestemt og streng i møte, samtidig som jeg var litt redd. Men når jeg møtte faren, ble jeg overrasket. Han var veldig samarbeidsvillig og ikke slik jeg hadde forestilt meg. Dette

gjorde noe med meg, det åpnet sinnet mitt og gjorde meg bevisst på at mine forestillinger trenger nødvendigvis ikke å stemme overens med realiteten.

Jeg synes dette er veldig interessant. Ifølge Gadamer kan vi altså ikke danne oss en mening med mindre vi allerede har en forståelse fra før av. Dermed blir det en viss forskjell i møte med klienter ved første møtet og i møtene fremover. Jeg tenker at det er derfor det også er lurt å treffe klienter ved flere anledninger, i ulike sammenheng, slik at man danner seg et mest mulig riktig bilde uavhengig av sin forforståelse og første inntrykk. Slik jeg ser det, er poenget å lære noe nytt hele tiden, for så å kunne opptre profesjonelt og ta de riktige avgjørelsene, spesielt når våre avgjørelser påvirker andre menneskers liv. Det er her vårt etiske ansvar spiller inn en stor rolle, Jeg kommer nærmere inn på dette i et av de senere kapitlene.

2.2 Forståelseshorisonten

Innenfor hermeneutikken og forståelse har vi også det Gadamer kaller for forståelseshorisonten ([Gadamer 1960, 166](#)). Gadamer mener at alle mennesker har med seg sin forståelseshorisont i alle forståelsesprosesser. Denne horisonten er satt sammen av alle holdninger og oppfatninger en har, det gjelder både de bevisste og ubevisste. Dermed har jeg som barnevernspedagog med meg min forståelseshorisont i møte med klienter også, som består av mine bevisste og ubevisste holdninger og oppfatninger.

Forståelseshorisonten påvirker altså min forståelse i møte med for eksempel en ny klient. Jeg kan ikke kvitte meg med min forståelseshorisont, på samme måte som jeg ikke kan kvitte meg med min historie og bakgrunn ([Thomassen 2006, 87](#)). Min forståelseshorisont er i stadig endring og den utvider seg gjennom nye erfaringer og opplevelser ([ibid](#)). Som nevnt over er det derfor greit å møte klientene flere ganger, for vår forståelse av klientene blir endret og vi opparbeider en bedre og mer riktig forståelse. Forståelseshorisonten kan også knyttes opp mot den hermeneutiske sirkel som jeg skal gå nærmere inn på under.

Som sagt er forståelseshorizonten vår i stadig endring, det vil si at vi lærer noe nytt hele tiden gjennom nye erfaringer og opplevelser. Dermed lærer vi også noe nytt i møte med klienter. Slik blir det svært viktig å være bevisst sin forforståelse, for å være klar over den læringen som foregår og få mest mulig utbytte av den læringen som øker forståelseshorizonten vår. I tilfellet med klienter, får vi bedre og bedre, ikke minst bredere og bredere forståelse av klienten og deres situasjon, på bakgrunn av vår læring.

2.3 Den hermeneutiske sirkel

For å kunne forstå en hermeneutisk tolkning av et menneske må man bruke sin helhetsforståelse, som påvirker en delforståelse. Denne delforståelsen påvirker igjen helhetsforståelsen, og man må da lage seg en ny forståelse av helheten (Gjertsen 2010, 100). Denne prosessen er det som kalles den hermeneutiske sirkel. Essensen i en hermeneutisk sirkel er at man ikke kan beskrive det hele ved å ta kun en liten del av helheten (Garsjø 2001, 142). Man kan heller ikke forstå helheten uten alle sine deler, og motsatt; alle delene hver for seg kan ikke forstås uten helheten (ibid). Den hermeneutiske sirkelen er forholdet mellom to horisonter (Krogh 2014, 52).

Dermed bør jeg som fagperson være bevisst at jeg ikke kan forstå for eksempel en klient bare ved å forstå deler av situasjonen til klienten. For å kunne forstå helhetsbilde av situasjonen til klienten, må jeg kunne forstå deler av situasjonen, og omvendt. Med andre ord er min helhetsforståelse avhengig av min delforståelse og motsatt. Ved å gjøre meg nye erfaringer, kan jeg utvikle en ny helhetsforståelse. Slik som i eksempelet der jeg møter en far som har utøvd vold. Jeg går inn i det møte med en helhetsforståelse på bakgrunn av mine personlige erfaringer og min forståelse etter å ha lest saksdokumentene. Det oppstår deretter en delforståelse i møte med faren som ikke stemmer overens med min forestilling. Dette fører igjen til at jeg danner meg en ny helhetsforståelse. Og slik fungerer denne forståelsessirkelen.

2.4 Betingelser for forståelse

Vi som mennesker prøver hele tiden å forstå vår historiske og sosiale virkelighet som vi er en del av (Thomassen 2006, 88). Enhver ny forståelse

endrer dermed også vår egen selvforståelse. I teorien til Gadamer prøver han å undersøke forståelsens betingelser, og hvordan forståelse skjer (*ibid*).

Forståelsesprosessen er som et møte og en samtale, den foregår gjennom samhandling (*Thomassen 2006, 88*). Det er i møte eller samtale med andre at min forståelse av noe enten øker eller endrer seg. Igjen tilbake til eksempelet med faren, min forståelse ville ikke ha endret dersom jeg ikke møtte denne faren, eller hadde samtale med faren. Jeg hadde heller ikke lært og forstått min forforståelse hvis den ikke hadde blitt ”utfordret” i det møtet. Min selvforståelse utviklet seg og endret seg, på grunn av samhandling med klienten. For at jeg skal kunne utvikle min forståelse, må det blant annet foregå i samtaler og møter med mennesker.

Vi har snakket om delforståelse og helhetsforståelse over. En betingelse for at vi skal kunne forstå riktig er at alle deler faller sammen til en helhet. Om et slikt sammenfall uteblir, betyr det at forståelsen har mislykkes (*Gadamer 1986, 33*).

2.5 Horisontsammensmelting

En slik samhandling som vi har snakket om over kaller Gadamer for horisontsammensmelting. Det er nemlig en dialogprosess mellom *meg* og *den andre* (*Thomassen 2006, 89*). Forståelse skjer når to horisonter møtes og begge endres. På samme måte som i møte med klienten, når min forståelse endres fordi min forforståelse møter en ny forståelse.

Hva er egentlig forforståelse? Og hvilken betydning spiller den i min rolle som fagperson? Jeg skal gå nærmere inn på det i neste kapittel.

3. Forforståelse

3.1 Hva er forforståelse?

Når jeg som barnevernspedagog kommer til å møte klienter, vil jeg forstå de på bakgrunn av mine egne erfaringer, tanker og følelser, og ikke minst på bakgrunn av den kulturen jeg har vokst opp i. Dette kalles forforståelse, og er den forståelsen jeg kommer til å ta med meg i møte med mine fremtidige klienter (Røkenes og Hanssen 2006, 12). Det er viktig for meg som fagperson å huske at man aldri ser den andre personen fullt ut slik den er, men man ser den andre slik man har opplevelsen av at den andre er, nemlig på bakgrunn av vår egen forforståelse (ibid).

Forforståelse kan også beskrives som en fortolkning av helhet og deler, ut fra en subjektiv utgangspunkt (Garsjø 2001, 118). Med dette menes *din* personlige fortolkning av et helhetsbilde eller deler av bildet. Hvordan *du* som person oppfatter og opplever helheten, eller deler av helheten i ulike situasjoner og sammenheng.

Min egen måte å tenke på skaper det jeg oppfatter som virkeligheten. Når jeg for eksempel forstår noe eller forklarer noe, så gjør jeg det ved hjelp av bestemte kategoriseringer, begreper eller teorier. Tenkemåten er nemlig en viktig del av for-forståelsen. Forforståelse kan med andre ord ses på som et sett med briller som vi alltid har på oss, og som farger alt vi ser (Røkenes og Hanssen 2010, 137). Selvforståelse er også noe som kan ses på som en del av forforståelsen.

Slik jeg oppfatter fenomenet forforståelse, handler det også om forutinntatte meninger, holdninger og forståelse. Gadamer er kjent innenfor slik tenkning. Han mente at vi alle har et sett med ”briller” på oss i møte med hverandre, og bruker dette som et system eller mening i det/den vi møter (Gjertsen 2010, 99).

Psykologen Jean Piaget har lansert en teori som legger vekt på hvordan barn utvikler seg gjennom ulike faser i livet. Ifølge han blir barnets tanker utviklet

gjennom at de aktivt handlet med og utforsket verden rundt seg. Med andre ord gjennom erfaringene sine, bygger barnet opp kunnskap. Denne kunnskapen lagrer de i kognitive skjemaer, og det er disse kognitive skjemaene som inneholder forforståelse. (Flood, mfl. 2010).

Disse kognitive skjemaene utvikles gjennom hele livet, og jo mer erfaring vi får, desto mer øker vår kunnskap. For at jeg skal kunne utføre en mest mulig etisk forsvarlig jobb som barnevernspedagog er jeg derfor avhengig av å utfordre meg selv, min nåværende forståelse og søke kunnskap.

3.2 Hvordan kan min forforståelse påvirke min rolle som profesjonell?

Alle mennesker har en grunnleggende forståelse av oss selv og den plassen vi har i verden rundt oss. Denne forståelsen har stor betydning for hvordan vi møter klienter (Skau 2011, 18). Hvordan vi oppfatter og ser på vår rolle og vår posisjon i møte med andre, formes av vår forståelse. Vår selvforståelse kan beskrives som resultat av individuell mental konstruksjonsprosess som er avgjørende for våre handlinger og våre valg (Skau 2011, 18-19).

Når mine valg og handlinger påvirkes av min selvforståelse, påvirker det også mitt møte med klienten, som igjen påvirker min forståelse siden jeg lærer noe nytt i situasjonen, det blir en sirkeleffekt. Det er akkurat slik den hermeneutiske sirkelen beskriver forståelsesprosessen. Det kan påvirke min profesjonalitet både på en positiv og negativ måte. Positiv i den forstand at min forståeshorizont utvides og jeg utvikler meg som fagperson, som igjen kan føre til mer åpenhet hos meg i mitt neste møte med en klient. Det negative kan være at vi låser oss i vår forståelse, som fører til at det går utover klienten, som igjen vil oppfatte oss som negativ og ikke forståelsesfull. Dette påvirker profesjonaliteten negativ, når arbeidet ikke blir utført på en etisk forsvarlig måte.

Min **forforståelse** kan påvirke mine handlinger og mine valg, med mindre jeg blir bevisst. For å håndtere en situasjon best mulig må jeg prøver å være åpen og objektiv. Ulempen kan være at man muligens fokuserer for mye på objektivitet at det blir mekanisk. Man kan aldri bli helt fri **forforståelsen**, men

man kan være klar over hvordan den påvirker oss, og dermed ta reflekterte avgjørelser, for så å trekke en konklusjon over hvordan dette kan påvirke klienten. Det er også viktig å være klar over at selv våre refleksjoner er påvirket av vår **forforståelse**, og at vi aldri kan være hundre prosent objektive (Garsjø 2001, 125).

På bakgrunn av den **forforståelsen** jeg har, kan jeg konstruere kunnskap i møte med ulike erfaringer (Røkenes og Hanssen 2010, 137-138). Istedenfor å møte klienten med åpenhet, så kan jeg låse meg i mine forventninger, holdninger og tanker. Det å ha en **forforståelse** kan innebære at jeg ikke er nøytral når jeg gjør meg opp en mening om noe. Det er en naturlig del av det å være menneskelig. Jeg bærer helt uunngåelig med meg noen generelle ideer og tanker om hva som er karakteristisk ved fenomenet jeg står overfor, i denne sammenhengen i møte med klienter (Karlsson og Oterholt 2015, 15).

Under praksisperioden opplevde jeg som nevnt tidligere at jeg dannet meg noen tanker, meninger og bilder i hodet når jeg leste igjennom saksdokumentene og mappene i forkant av møter med klientene. Det var en oppvekker for min del, når disse inntrykkene ikke stemte overens med realiteten. Jeg merket også at de gangene jeg ikke rakk å lese igjennom alle saksdokumentene før møte, og skummet igjennom de aller viktigste elementene i saksdokumentene var jeg mer åpen under møte med klienten. Det er enkelte saksbehandlere som gjør dette bevisst, for å bli mindre påvirket av sin forforståelse og minimere den.

Jeg er med andre ord ikke objektiv i disse møtene, fordi jeg allerede har gjort meg noen meninger av situasjonen basert på min forforståelse. Dersom jeg gjør meg selv bevisst gjennom refleksjoner, kan det føre til at mitt møte med klienten blir påvirket, men at jeg kan styre og kontrollere den påvirkningen til en viss grad. Jeg tenker at jo mer bevisst man er sin forforståelse, desto mer kontroll har man over graden av påvirkning i møte med klient. Det hele handler om å være åpen og å møte klienten med respekt, slik at det ikke oppstår misforståelser og ødelegger møte med klienten.

Enhver oppfatning bygger på en forforståelse. Det innebærer at vi aldri møter verden forutsetningsløst, vi overfører våre egne verdier, normer, holdninger, fordommer, erfaring og kunnskap til det vi ser og opplever, og tror at verden er slik vi opplever eller fortolker den (Hærem og Aadnesen 2008). Min forforståelse og mine forventninger kan påvirke mine følelser i møte med klienter, men jeg må være bevisst og klar over at mine reaksjoner og mitt uttrykk i situasjonen kan påvirke klienten og saksbehandlingen negativt.

Vår forforståelse kan også påvirke vårt møte mellom ulike kulturer. Hvordan møter vi som fagpersoner kulturforskjeller med bakgrunn i vår forforståelse?

4. Kultur

4.1 Hva er kultur?

Ordet kultur blir ofte brukt om den måten mennesker lever på, og kan derfor forklares på ulike måter. For meg er det normer, regler og verdier man lærer gjennom sin oppvekst. En definisjon jeg fant på ndla.no er; felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner¹. I etikk boka beskrives det som; normer, verdier og symboler som en gruppe eller et samfunn deler (Gullestad 1989; Eide og Skorstad 2013, 213). Kultur tilegnes gjennom samhandling i en sosialisering- og internaliseringsprosess (Eide og Skorstad 2013, 213). Det er nemlig grunnleggende oppfatninger som skapes og opprettholdes i sosiale relasjoner, hvor det oppstår ulike type mennesker og forskjeller innenfor et samfunn. Slike forskjeller fører ofte til stereotypisering, stigmatisering og diskriminering (Skytte 2008, 24). Det skyldes ofte vår forforståelse.

Det er dermed viktig at barnevernspedagoger er observante og sensitive i møte med ulike kulturer og situasjoner, slik at de ikke diskriminerer etniske minoriteter som har en annen kultur, blant annet på bakgrunn av sin forforståelse om de ulike kulturene. Kultur skal nemlig ikke betraktes essensialistisk, som for eksempel noe statisk som blir overført fra generasjon til generasjon, kulturer endrer seg (Skytte 2008, 246). Dermed bør også vår forståelse av kultur endre seg. Vi som fagfolk bør ha et mer åpent sinn, når vi møter andre kulturer. Vi bør møte alle klienter og saker individuelt, og ikke plassere de i ulike kategorier og bruke kultur som forklaring på vanskelige livssituasjoner eller utfordringer.

Det er to betrakningsmåter av kultur som jeg skal knytte til forforståelse; etnosentrisk betrakningsmåte og kulturel relativistisk betrakningsmåte. Etnosentrisk betrakningsmåte innebærer at man ser på sin egen kultur som den eneste rette, og ser på andre kulturer som mindreverdige (Skytte 2008). Man ser på seg selv som en bedreviter, og det er svært uheldig i vårt felt, der

¹ <http://ndla.no/nb/node/3835>

jeg mener det blir lite profesjonelt å opptre med et slikt blikk. Dersom en fagperson har et slikt perspektiv, innebærer det at fagpersonen ikke er åpen og er for låst i sin forforståelse.

Kulturrelativistisk betraktningssmåte derimot gir større innsikt og forståelse fordi man i større grad prøver å forstå den andres kultur før man gir den en dom på bakgrunn av sin forforståelse. Dette er en mye bedre holdning å møte klienter med, da fagpersonen har et mer åpent sinn (Dahl 2013, 73-75).

Alt har fordeler og ulemper, også begge disse betraktningssmåtene. Derfor er det viktig å ha kompetanse og økt bevissthet om disse begrepene, slik at man kan balansere sin rolle som profesjonell. Dersom man er altfor åpen, aksepterende og forståelsesfull ovenfor andre kulturer, kan det også slå feil ut. For eksempel: Er det i enkelte kulturer greit å omskjære kvinnelige barn. Dersom man skal prøve å forså dette fra deres synspunkt, vil dette medføre at man ikke griper inn i de situasjonene der man bør gripe inn. Selv om det er viktig å ha et kulturrelativistisk betraktningssmåte, må man likevel være kritisk til andre kulturer. Nettopp derfor er det viktig å møte mennesker med både en kulturrelativistisk og etnosentrisk betraktningssmåte.

Øivind Dahl skriver i sin bok; ” *Det er når man løser kulturkonflikter, at man bygger broer*”. Jeg må si meg enig i det, min tanke er man kan finne felles positive trekk ved flere kulturer og skape en felleskultur, selv om det skal mye til og er umulig å få til i praksis. Man skal ikke avvise alt og man skal heller ikke akseptere alt.

4.2 Hvordan kan min forforståelse påvirke mitt møte med andre kulturer?

Oslo er en mangfoldig by der prosentandelen av innvandrere er høyere, sammenlignet med andre byer i Norge². Dermed møter vi på mange ulike kulturer. Vi finner også barn og unge med familier av minoritetsbakgrunn innenfor barnevernet. Når en by som Oslo har såpass mange kulturer og

² <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2014-04-24>

innvandrere, fører det til kategorisering både bevisst og ubevisst. Den ”etnosentriske fordømmen” oppstår, og vi begynner å situasjonsforklare og egenskapsforklare mennesker (Skytte 2008, 17). Dette skyldes igjen vår forforståelse som vi har opparbeidet gjennom våre erfaringer og historie.

Etniske minoritetsfamilier lever ofte etter et ”kollektivistisk livssyn” i motsetning til et ”individualistisk livssyn” (Skytte 2008). Minoritetsfamiliene fungerer dermed som et ledd hvor familiemedlemmene er avhengige av hverandre, i motsetning til de som oppfordrer hverandre til å være fullstendig selvstendig. Jeg kjenner meg selv igjen i beskrivelsen av et kollektivistisk livssyn, da jeg er oppvokst med en annen kultur enn majoriteten i samfunnet. Det er vanlig at vi ikke flytter ut hjemme ifra før vi gifter oss, og at alle barna bidrar med en del av sin inntekt til husstanden. En barnevernspedagog må ha forståelse for disse livssynsformene, og være sensitiv til sine beslutninger og vurderinger ved sine tiltak. ”Den moderne familie har ofte blitt betegnet som en forhandlingsfamilie. I denne sammenhengen er det tydelige forskjeller mellom norske familier og innvandrerfamilie” (Øia og Fauske 2010). Det er viktig for meg i min rolle som barnevernspedagog å være obs på dette, at min forforståelse og bakgrunn er en annen og at det kan påvirke mitt møte med klienter. Jeg må jobbe med meg selv og finne en god måte å være profesjonell på.

I slike tilfeller må vi som barnevernspedagoger være kultursensitive, og reflektere godt rundt våre vurderinger og beslutninger. Faren i slike møter er nemlig at vi har med oss bestemte forforståelser når vi møter mennesker. Da er det også lett å bruke møter til å lete etter tegn som bekrefter vår forforståelse, som igjen fører til at vi blir blinde for individers og familiers særpreg (Skytte 2008, 94). Det er derfor viktig å ha fokus på bevisstgjøring av sin forforståelse, slik at det ikke påvirker våre beslutninger eller møter med klienter i en alvorlig grad. Målet er å hele tiden forstå den andre ved å forstå seg selv. Første steget er å erkjenne at alle mennesker er forskjellige, og alle livssituasjoner er individuelle.

Det er relevant å ha fokus på og ivareta sin profesjonalitet i sammenheng med forforståelse.

5. Profesjonell

5.1 Hva innebærer det å være profesjonell?

Begrepet ”profesjonell” brukes til å uttrykke at bestemte handlinger skjer som yrkesutøvelse og til å uttrykke kvaliteten på de enkelte handlingene. Det å være profesjonell knyttes også ofte til det å være ”kompetent”. Noen oppfatter det å være profesjonell som å være upersonlig, mens personlig og privat er mer eller mindre det samme. Noen sier også at det personlige hører ikke hjemme i en arbeidssituasjon eller yrkesrolle og truer dermed profesjonaliteten. Mens det sies at i sosiale yrker, blant annet som barnevernspedagog, innebærer god profesjonalitet at yrkesutøveren også er i stand til å være personlig (Skau 2011, 43-44).

Dette merket jeg ganske tydelig i møte med foreldre og barn under saksbehandlingen og samtaler på praksisplassen. Innenfor sosiale yrker skal en sosialarbeider hjelpe og ikke minst forstå/tolke situasjonen, dermed er det viktig å også kunne være personlig. Ved å være personlig kan jeg tone meg inn på klienters nivå, alle mennesker er forskjellig og har dermed også ulike behov. Dette fører til at det ikke finnes noe fasit i vårt yrket, jeg kan ikke være mekanisk, men skal likevel følge enkelte retningslinjer. Når det er sagt, så er det en viss forskjell i det å være privat og det å være personlig. For å kunne være profesjonell i vårt yrke, er det greit å sette en grense mellom det å være privat og personlig.

For meg innebærer det å være profesjonell å skille mellom eller holde separat mine personlige reaksjoner og følelser i den enkelte sak og situasjon. På samme tid som at jeg er tilstedeværende i situasjonen. Dette opplevde jeg i møter med klienter på praksisplassen. Jeg husker at jeg ble veldig frustrert, irritert og oppgitt på grunn av enkelte foreldre, men jeg måtte holde meg rolig og fokusere på situasjonen. Jeg tenkte at jeg må holde fokus, og handle ut ifra det som er til det beste for barnet i den enkelte situasjonen, og jobbe ut ifra min rolle. Det er forventninger knyttet til min rolle og min profesjonalitet. Jeg skapte bevissthet rundt min rolle og meg i situasjonen, og handlet ut ifra forventninger knyttet til min rolle.

Det å være oppmerksom på hva man gjør, og hvordan det virker inn på den andre, er en viktig del av den samlede profesjonelle kompetansen til en barnevernspedagog (Skau 2011, 35). Igjen går det inn på det å være bevisst hva man gjør og bevisst sin forforståelse, slik at man igjen kan regulere den og dets påvirkning.

6. Loven

I norsk barnevernlovgivning er det nedfelt et styrende prinsipp som sier at man skal handle ut fra barnets beste (Jfr. [Barnekonvensjonen art. 3](#) og [Lov om barneverntjenester § 4-1](#)). Det samme prinsippet er også en av bærebjelkene i Barnekonvensjonen.

Barnevernloven ble brukt daglig ved praksisplassen min. Alle avgjørelser og beslutninger var avhengig av og hjemlet i loven. I loven er det beskrevet hva barnevernets oppgave er, hvilke rammer barnevernet skal forholde seg innenfor, samtidig som det er rom for skjønnsvurderinger. Loven påvirker og regulerer vår rolle i den forstand at det har gitt oss retningslinjer om hvordan vi som barnevernspedagoger skal forholde oss til de enkelte situasjoner, og gjøre våre vurderinger med utgangspunkt i loven. Med andre ord begrenser loven at vår forforståelse påvirker våre beslutninger helt fritt.

Det viktigste fokuset for en barnevernspedagog skal være ”barnets beste”, i min rolle som barnevernspedagog innebærer det at jeg skal kunne se hva som er barnets beste i situasjonen. Det er ikke alltid åpenbart hva som er det beste for barnet i den enkelte situasjonen. Vi har ikke noe objektiv viten om dette, det kan defineres ulikt i ulike kulturer og kontekster, og det kan vurderes uavhengig av om vi har et kortsiktig eller et langsiktig perspektiv ([Grønvold og Storø 2010](#)). Det blir påvirket av vår forforståelse.

I møte med klientene er det lurt å forsøke å legge sine følelser og reaksjoner helt til side for å kunne være profesjonell, for det er til barnets beste at vi som barnevernspedagoger klarer å samarbeide godt med foreldrene. Om jeg som barnevernspedagog gav uttrykk for mine følelser i situasjoner, hadde det ikke gagnet barnet på noen måter langsiktig, og min rolle som barnevernspedagog ville ikke bli tatt seriøst. Å hele tiden være bevisst sin rolle, sine tanker og sin forforståelse er en måte å være profesjonell på ([Skau 2011](#)).

7. Etisk ansvar

Etikk handler om hvordan vi mennesker forholder oss til hverandre, og hva som er rett og galt i de ulike sammenhengene, og det setter normer og prinsipper for riktig handling. Det handler også om både handlinger og holdninger. Min rolle som barnevernspedagog for meg innebærer at jeg er forståelsesfull, har vel vilje, er reflektert og bevisst mitt arbeid. I min rolle er jeg profesjonell i den forstand at jeg ikke er følelsesstyrt, har et system jeg jobber ut ifra og at jeg forholder meg til lovens rammer og det som forventes av meg i systemet, i tillegg til at jeg jobber etisk riktig. For det etiske har vi et yrkesetisk grunnlagsdokument (Eide og Skorstad 2013).

I mitt arbeid som barnevernspedagog har jeg stort etisk ansvar. Vi skal jobbe med mennesker og barn i vanskelige livssituasjoner, hvor vi skal være med å ta viktige avgjørelser knyttet til deres liv. Dermed er det viktig at vi er klar over det etiske ansvaret som følger med. Det er viktig å ha kjennskap til dømmekraftskompetanse hvor etikken er innvevd som retningsgivende for handling (Erstad og Hansen 2013, 64). Dette er blant annet for at vi ikke skal ta urettferdige beslutninger som ikke er til det beste for barnet eller familien. Både barnet og familien har noen rettigheter som mennesker ifølge EMK og loven. Etter EMK art. 8 beskytter blant annet retten til privatlivets fred.

Som profesjonell sitter en både med kunnskap som skal hjelpe, og ofte med informasjon om klientens private liv. Det gir oss ofte stor makt over andres liv, og med det følger ansvar, et etisk ansvar. Etikken inngår i kvaliteten til profesjonen min. Min refleksjon over den rollen jeg har som profesjonell er derfor veldig viktig for min utvikling. (Eide og Skorstad 2013). Det innebærer at jeg bygger min profesjonalitet på en tanke om hva min yrke egentlig dreier seg om og spørsmålet om den beste måten å være en god barnevernspedagog på, som må besvares ut fra en helhetlig oppfatning og ideelt bilde av meg som den profesjonelle.

Som nevnt over så finnes det et yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger (sosialarbeidere) som kobles opp mot det å være

profesjonell og opp mot fundamentene som yrkesetikken er bygd på. Yrkesetikken gjenspeiler både allmennmoral og politiske føringer og ideer. Profesjonsetikken er ikke bare et hjelpemiddel for oss i den daglige virke, men er ment for å skape trygghet, kvalitet og tillitt for klienten i møte med hjelpeapparatet (Eide og Skorstad 2013). Dette er viktig å huske på under møte med klienter.

Etisk praksis innebærer at jeg som barnevernspedagog er interessert i å forstå den andre, da må jeg anstrenge meg for å tenke på hvordan den andre tenker og ser på situasjonen ved å legge min forforståelse til side (Kinge 2012, 208). Det er både etisk og praktisk problematisk å tenke at ”alle” klienter har samme type behov for hjelp uten å ta hensyn til de individuelle omstendighetene. Arbeidet vårt er kontekstavhengig (Grønvold og Storø 2010, 28). Derfor er det viktig for meg at jeg ser på klientenes individuelle behov i de individuelle situasjonene. Det innebærer at hvert enkelt situasjon må bedømmes for seg selv.

Jeg kan også beskrive vårt etisk riktige arbeid fra et konsekvensetisk perspektiv. Våre intensjoner har nemlig ikke alltid styrke nok til å avgjøre om vi handler etisk. I vårt perspektiv er det selve praksisen, måten vi gjennomfører det systematiske arbeidet på og kvaliteten på refleksjonen som tydeligst kan avgjøre om vi handler etisk forsvarlig (Eide og Skorstad 2013). Det er viktig for meg å være bevisst dette, slik at jeg handler etisk riktig og ikke styres av mine følelser eller min forforståelse.

Prinsippene tillitt, åpenhet, redelighet, omsorg og nestekjærlighet kan i første omgang sies å være kvalitative aspekter ved samhandling. Tillitt, åpenhet og omsorg assosieres gjerne med relasjonsetikken. Jeg som barnevernspedagog skal opptre slik at klienter (og andre) får tillitt til meg. Tillitt og åpenhet innebærer også at jeg skal møte klienten med tillitt og åpenhet, til forskjell for skepsis og mistenksomhet. Disse dygdene kommer til uttrykk blant annet i dygdsorientert etikk (Eide og Skorstad 2013). Jeg burde være mer åpen, forståelsesfull og ha tillitt til klienten i min rolle som barnevernspedagog, enn å la forforståelsen ta styringen. Dette er noe man alltid kan jobbe mer med,

selv om det i situasjoner kan føles som en uskreven regel, en norm å ikke uttrykke mine personlige følelser, tanker og holdninger, men akseptere den andre og være åpen ved å være profesjonell.

Jeg har forstått det slik at profesjonalitet handler om å utvikle en form for etisk klokskap. Jeg skal kunne se langt og vidt, ha et bredt perspektiv, men samtidig være nær og med i øyeblikket. Profesjonalitet skal i seg selv være en form for kvalitetssikring for meg i min rolle. Det handler om å møte mennesker med ettertenksomhet, og å gi innspill til faglig refleksjon og ettertanke. Med andre ord skal yrkesetikken bevisstgjøre oss de verdikonflikter som finnes i vårt arbeid, nemlig våre verdier og holdninger. Det innebærer med andre ord å sikre tillitt, trygghet og kvalitet (Eide og Skorstad 2013).

8. Drøfting

8.1 Teori og praksis

Jeg er veldig takknemlig for at vi får mulighet til å ha praksis i løpet av studietiden vår. Det er en ting å lese seg opp til teorier og gjøre seg noen tanker gjennom oppgaver og diskusjoner, mens det er en helt annen ting å være ute i praksisen og praktisere det du leser og lærer. I og med at vi arbeider med andre mennesker som har følelser, tanker og meninger, blir alle ”saker” forskjellig fra hverandre. Jeg opplevde at i praksisen er sakene veldig individuell baserte, og at det ikke alltid lønner seg å følge ”oppskrifter” i møte med klienter. Jeg erfarte også at man går inn i praksis med en forforståelse som man har opparbeidet gjennom teoretisk arbeid på skolen, og at den forståelsen endrer seg ved hjelp av refleksjoner i løpet av perioden. Ved å reflektere setter vi i gang en utviklingsprosess hos oss. Dette er et eksempel på hvor forståelseshorisonten vår endres eller utvides.

I følge Karlsson og Oterholt har vi som profesjonelle fagarbeidere behov for et mangfoldig og bredt kunnskapsgrunnlag. Vi trenger nemlig teoretisk kunnskap om hva som er hjelp, og hva den skal inneholde. Mens vi trenger praktisk kunnskap om hvordan den skal utøves i ulike profesjonelle sammenhenger (Karlsson og Oterholt 2015, 25). Jeg mener at praksisen er spesielt viktig fordi det er studentenes sted å se fra, og begrepene om situasjon og bedømming blir sentrale (Erstad og Hansen 2013, 64). Studentene får mulighet til å reflektere og erfare ved å være i situasjoner. Det gjør noe med en, som nevnt over, blir det satt i gang en utviklingsprosess. Det foregår en horisontsammensmelting i samspill og møte med de andre.

Jeg som barnevernspedagog i min rolle må improvisere og lære av mine erfaringer som yrkesutøver. For å kunne bli en best mulig barnevernspedagog må jeg studere min rolle på metodiske og strukturerte måter gjennom en kombinasjon av teoretiske studier, praktisk øvelse og planmessig veiledning fra andre som allerede har lært rollen, som også fungerer som rollemodeller. Dette er da institusjonalisert og formalisert læring (Skau 2013, 66). Det er slik

praksisen har vært for meg, og min veileder har fungert som en god rollemodell, motivasjon og inspirasjon.

Som nevnt tidligere, gjorde jeg meg mange tanker under praksisplassen. Det å møte barn og familier i realiteten, og jobbe med dem er en stor tankevekker. Jeg innså hvor viktig det er å møte klientene med åpenhet og respekt, og ikke anta eller på forhånd ha dannet noen meninger om klienten på bakgrunn av min egen forforståelse og forventninger. Man bør hele tiden behandle enhver sak som en helt ny sak med nye blanke ark. Selv om mange av situasjonene kan være like, så er det viktig å huske at alle mennesker er forskjellige. Og det er mennesker vi som barnevernspedagoger arbeider med. Refleksjon er veldig viktig i møte med klienter.

8.2 Viktig å være bevisst

Jeg mener det er viktig å være bevisst sin forforståelse for å kunne utføre en best mulig arbeid. Når vi kommer i kontakt med klienter, er det viktig å huske, og ha i bakgrunnen at dette er individer som har sine følelser, tanker, erfaringer og opplevelser. Jeg som barnevernspedagog må være observant på at jeg ikke objektiverer disse individene på bakgrunn av min forforståelse (Røkenes og Hanssen 2010, 12-13).

Det er når vi først oppfatter vår selvforståelse som vår egen konstruksjon, at vi kan selv forandre den, det er da endring blir mulig (Skau 2011). En slik tilnærming står i motsetning til et deterministisk grunnsyn, der mennesket oppfattes som et rent produkt av oppvekstsvilkår, sosiale omgivelser, instinkter eller drifter (ibid). Det handler om å anerkjenne og bruke sine egne ressurser, sine sterke sider og livserfaringer, og å ha reflektert forhold til betydningen av sin egen forforståelse, personlighet og sin egen sosiale og kulturelle bakgrunn. Som profesjonelle fagfolk bør vi ha kjennskap til våre egne følelsesreaksjoner og forholde oss til de på en konstruktiv måte. På denne måten kan de ha positiv innvirkning, og vi unngår at de er i veien for at vi kan være til hjelp for våre klienter (Røkenes og Hanssen 2010).

Det å bli bevisst min forforståelse og væremåte er en god verdi i min rolle som barnevernspedagog, det gir rom for at jeg kan forholde meg til at det er slik jeg er, og arbeide ut ifra det. Det er viktig å kunne reflektere og observere i rollen som barnevernspedagog, ikke minst ta i bruk den veiledningen man får underveis av de andre som har hatt diverse erfaringer i feltet. Det er på denne måten jeg lærer mest og utvikler meg på en best mulig måte, dette kalles for institusjonalisert og formalisert sosialisering (Skau 2013, 66). Det er også derfor vi har praksis, for å kunne se ting i perspektiv og å lære av de. For å kunne bli bevisst seg selv, må man kunne ha det Habermas kaller ”frigjørende refleksjon”, slik at en kan møte seg selv og sitt mønster for så å kunne forholde seg til det (Røkenes og Hanssen 2010, 66). For å kunne forstå bedre må man utfordre sin forforståelse.

Ifølge Skau er bevisstgjøring et viktig og nyttig prinsipp når det gjelder personlig utvikling og endringsarbeid (Skau 2011, 147). Jeg mener det er også nyttig og viktig når det gjelder bevisstgjøring av forforståelse. Personlig bevisstgjøring skjer nemlig ved at vi legger merke til hva vi selv gjør, hvordan vi reagerer i ulike situasjoner, og hvilken tilbakemeldinger – verbale og non verbale vi får fra andre. Bevisstgjøringen skjer nemlig ved at vi reflekterer over disse, alene og sammen med andre (ibid). Personlig vekst innebærer oppriktighet, både overfor oss selv og i vårt forhold til andre (Skau 2011, 147).

Bevissthet om egen yrkesrolle skaper en god profesjonell holdning. Dette er igjen viktig for å kunne gjøre en god jobb. Min rolle preges av min forforståelse, mine fordommer, mine erfaringer, mine opplevelser og mine tanker. Jo mer bevisst jeg er dette, desto mer ”kontroll” kan jeg få over rollen min (Herberg og Johannesdottir 2007). Som igjen styrker min profesjonalitet.

8.3 Mentalisering

Et viktig og nærmest nødvendig begrep jeg kom over under praksisen er; ”mentalisering”. Alle mennesker oppfatter virkeligheten på forskjellig måte, da alle har ulik erfaringer, kunnskaper og interesser (Kinge 2012, 204). Dette

er noe jeg som fremtidig barnevernspedagog bør ha forståelse for og være bevisst.

Ved å rette oppmerksomheten mot min egen mentaliseringsevne og praksis kan det føre til store forbedringer i mitt hjelpearbeid. Det er viktig å kunne kjenne seg selv, forstå, være bevisst sin forforståelse og ha selvinnsikt for å kunne hjelpe andre. Sagt med andre ord, gjøre en god jobb som barnevernspedagog. I mentalisering er vi blant annet opptatt av hva som skjer inne i oss under kontakten med den andre (Kinge 2012, 205). Ut ifra min erfaring er ”mentalisering” en veldig viktig del av vår rolle som barnevernspedagog. Det handler om å reflektere og ikke bare reagere. Jeg mener at på grunn av min mentaliseringsevne er jeg i stand til å holde mine personlige følelsesmessige reaksjoner for meg selv, og reflekterte rundt situasjoner for å forstå klienter. Dette er en viktig redskap i min rolle som barnevernspedagog.

Når det er sagt, så står det i boka til Kinge at man gjerne blir dårligere til å mentalisere når følelsestrykket vårt er høyt (Kinge 2012, 207). Følelsestrykket mitt kan hindre meg i å tenke klart, og derfor trenger jeg en viss avstand fra mine følelser i enkelte møter for å kunne tenke klart. Jeg trenger en viss avstand fra mine egne følelser og reaksjoner for å kunne se og forstå den andres følelser og reaksjoner (Kinge 2012, 207). For god mentalisering innebærer å unngå å trekke slutninger om den andre (Kinge 2012, 208).

8.4 Relasjonskompetanse

Det er blant annet viktig å være bevisst sin forforståelse, slik at man ikke krenker den andre på grunnlag av sine erfaringer, opplevelser og tanker. Der mener jeg at det er viktig for oss barnevernspedagoger å utvikle en god relasjonskompetanse til klienten. Relasjonskompetanse dreier seg nemlig om å kjenne seg selv, å forstå den andres opplevelse og å forstå hva som skjer i samspillet med den andre (Røkenes og Hanssen 2010, 8).

Relasjonskompetanse forutsetter at man møter den andre som et subjekt, et selvstendig, handlende individ og at man viser respekt for den andres integritet og rett til selvbestemmelse (ibid). Med andre ord innebærer det å kunne ha

bevissthet om verdier og holdninger, og bevissthet omkring hvilken betydning min personlig væremåte og mine egne erfaringer har for måten jeg opptrer i min rolle som barnevernspedagog når jeg møter klientene (Røkenes og Hanssen 2010, 63).

8.5 Kultursensitiv

Å være kultursensitiv innebærer at man anerkjenner forskjeller uten å ha fordommer. Dermed har kultursensitivitet relevans i alt barnevernsarbeid, og ikke bare i arbeid med etniske minoriteter. Barnevernet har ofte erfaring fra å arbeide i miljøer der kulturen avviker fra "flertallsnormen". For at vi som barnevernspedagoger skal forberedes godt nok til å arbeide med etniske minoriteter, er det viktig at vi kjenner til grunnleggende begreper innenfor aktuell antropologi og annen samfunnsvitenskap. Det vil gi oss et grunnlag til kultursensitivitet, ved at vi klarer å skille mellom kulturelle og samfunnsmessige faktorer som årsak til klientenes problemer, og ha kjennskap til hvordan disse faktorene virker sammen.

Vi må også ha i tankene at konsekvenser for evnen til tilpasning og integrering avhenger av bakgrunn og motivasjon for innvandringen. De som har innvandret frivillig, ser på motstand og diskriminering som midlertidige problemer, og som kan løses. Mens de ufrivillige minoriteter kan oppleve slike problemer som en bekreftelse på deres håpløse sosiale situasjon (Øia og Fauske 2010, s. 172). Det er mye man kan si om integrering, men i dette tilfellet ser vi på det som en sosialfaktor som påvirker vår forståelse av barnets og familiens faktiske situasjon. For det er fort gjort å diskriminere etniske minoriteter som ikke er fullt så integrert i samfunnet, man kan ha lett for å stigmatisere. Stigmatisering og diskriminering må unngås for at vi skal vinne tillitt og samarbeids hos etniske minoritetsfamilier, det er for barnets beste.

Det må forstås at hver enkelt familie, hvert enkelt individ har sine utfordringer og ulike forutsetninger for å håndtere situasjonene i sine liv. Derfor må vi unngå at den "etnosentriske fordommen" tar over, spesielt i en såpass ansvarsfull rolle som barnevernspedagog. Vi må være påpasselige med å situasjonsforklare mennesker som vi anser lik oss, og egenskapsforklare

mennesker som vi mener ikke er lik oss. Vi bør gå ut ifra nøytrale forutsetninger, for å gi arbeidet en god kvalitet. Å være nøytral, forståelsesfull og vise respekt er en måte å være sensitiv på.

8.6 Objektivitet og subjektivitet

Garsjø skriver i sin bok; sosiologisk tenkemåte at vitenskapshistorien har vist at total objektivitet ikke synes å være oppnåelig (Garsjø 2001, 125). Jeg må si meg enig der, det er menneskelig å ikke klare å være hundre prosent objektive. Siden vi og våre tanker er formet av erfaringer og opplevelser, som er individuelle, dermed blir vårt syn ganske subjektiv. Garsjø skriver også videre at objektivitetskravet kan best imøtekommes ved at forforståelsen i størst mulig grad erkjennes og tas hensyn til, samtidig som åpenhet og nøytralitet søkes (Garsjø 2001, 126).

9. Oppsummering og avsluttende refleksjoner

9.1 Oppsummering

Avslutningsvis ønsker jeg å oppsummere oppgaven, og hva jeg har kommet frem til i denne oppgaven. Problemstillingen min har vært veiledende for å kunne skrive denne besvarelsen, og jeg har fått gode svar og funn gjennom skriving og lesing.

Et av veiledende spørsmålene i min problemstilling var: *”hvordan kan min forforståelse påvirke mitt møte med klienten?”*. Her kom jeg frem til at det er naturlig at min forforståelse kan påvirke mitt møte med klienten, og det er nettopp derfor det er så viktig at jeg er bevisst på min forforståelse og prøver etter beste evne å ikke la den styre mitt møte med klienten og den videre saksbehandlingen. Jeg kan og bør derfor ha et mer åpent sinn og være forståelsesfull ovenfor klienten ved å øke bevissthet rundt meg selv og hvem jeg er. Ved å øke bevissthet rundt meg selv som person og min rolle, kan jeg utvikle kjennskap til mine følelser og reaksjoner, som igjen fører til at det er enklere for meg å forholde meg profesjonelt til klienter og situasjoner hvor jeg har en helt annen forståelse.

Mitt andre spørsmål i problemstillingen var: *”hvordan kan jeg med fokus på dette forbedre min profesjonalitet?”*. Jeg kom frem til at jeg kan forbedre min profesjonalitet dersom jeg er bevisst at min forforståelse kan påvirke mitt møte med klienten. Slik at jeg arbeider ut ifra det, og minner meg selv på hvor viktig det er å gå inn i et møtet med åpenhet og blanke nye ark. For at jeg skal kunne gjøre et godt arbeid, er det nødvendig at jeg retter søkelyset mot meg og mitt bidrag i samhandlingen med klienter (Røkenes og Hanssen 2010, 12). Ved å ha fokus på min forforståelse vil jeg også lære å skille mellom det personlige og det profesjonelle. Denne bevisstgjøringsprosessen vil lære meg å balansere i de ulike rollene jeg opptre i løpet av en dag.

9.2 Avsluttende refleksjoner

Det har vært veldig lærerikt og spennende å skrive denne oppgaven. Jeg er veldig opptatt av temaet forforståelse, og hvordan vi kan bli mer bevisst vår forforståelse, slik at det ikke påvirker vår møte med våre klienter. Jeg er selv vokst opp i to kulturer, og det har lært meg mye om å forstå andre mennesker. Det har blant annet lært meg å forstå at alle mennesker er forskjellige og ulike individer. Det er dumt å kategorisere, for det inntrykket du kan ha dannet deg på bakgrunn av din forforståelse stemmer ikke alltid overens med virkeligheten, det er veldig ulik praksis innad i ”kulturer” også.

10. Litteraturliste

- Dahl, Øivind. 2013. *Møter mellom mennesker – innføring i interkulturell kommunikasjon*. Gyldendahl Norsk Forlag AS.
- Eide, Solveig Botnen og Berit Skorstad. 2013. *Etikk – til refleksjon og handling i sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Erstad, Inger Helen og Finn Thorbjørn Hansen. 2013. *Kunnskapsverkstedet – å se det levende i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Flood, Stein Lyder, Åste Herheim og Ole Schultz Larsen. 2010. *Psykologi 1*. H. Aschehoug, Norge.
- Gadamer, Hans-Georg. 1960. "Forståelsens historicitet som det hermeneutiske princip". I *Hermeneutikk. En antologi om forståelse*, red. Jesper Gulddal og Martin Møller. København: Gyldendal.
- Garsjø, Olav. 2001. *Sosiologisk tenkemåte – en introduksjon for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Gjertsen, Per-Åge. 2010. *Sosialpedagogikk – forståelse, handling og refleksjon*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Johannesen, Asbjørn, Per Arne Tuft og Line Christoffersen. 2010. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Karlsson, Bengt og Frank Oterholt. 2015. *Profesjonell hjelp – en introduksjon til helse-, sosial- og velferdsfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kinge, Emilie. 2012. *Tverretatlig samarbeid omkring barn – en kilde til styrke og håp*. Gyldendal Akademisk.
- Lorentzen, Per. 2015. *Ansvar og etikk i miljøarbeid – en relasjonell tilnærming*. Universitetsforlaget.
- Røkenes, Odd Harald og Per-Halvard Hanssen. 2002. *Bære eller bryte – kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skau, Greta Marie. 2013. *Mellom makt og hjelp – om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skau, Greta Marie. 2011. *Gode fagfolk vokser – personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Cappelen Damm Akademisk.

Thomassen, Magdalene. 2006. *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Øia, Tormod og Halvor Fauske. 2010. *Oppvekst i Norge*. Abstrakt bokforlag.

Internettkilder:

Paulsen, Trine Merethe og Guri Bente Hårberg. Publisert: 15.06.2009. Oppdatert: 03.03.2017. *Hva er kultur?* <http://ndla.no/nb/node/3835> (18.04.2017).

Østby, Lars. 2006. *Innvandrerne i det norske samfunnet*. <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrerne-i-det-norske-samfunnet> (04.04.2017).

Vedlegg 1:

Selvvalgt pensum litteraturliste bacheloroppgave – 500 sider

Dahl, Øyvind. 2013. *Møter mellom mennesker – innføring i interkulturell kommunikasjon*. Gyldendahl Norsk Forlag AS.

(Side: 33-53, 55-79, 115-129, 202-225, 271-294 = 104 sider)

Einbu, John. 2002. *Bevissthetens logikk – en teori om bevissthet*. Asker: Akershus bokhus.

(Side: 43-59 = 16 sider)

Erstad, Inger Helen og Finn Thorbjørn Hansen. 2013. *Kunnskapsverkstedet – å se det levende i praksis*. Universitetsforlaget AS.

(Side: 42-49 = 7 sider)

Grønvold, Erik og Jan Storø. 2010. *Miljøarbeid i barnevernet – systematikk og refleksjon*. Oslo: Universitetsforlaget.

(Side: 28-32 og 46-47 = 6 sider)

Gadamer, Hans-Georg. 1986. *Forståelsens filosofi – utvalgte hermeneutiske skrifter*. Oversatt av Helge Jordheim.

(Side: 33-44 = 11 sider)

Gadamer, Hans-Georg. 1990. *Sannhet og metode – grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oversatt av Lars Holm-Hansen.

(Side: 480-517 = 37 sider)

Gulbrandsen, Liv Mette. 2006. *Oppvekst og psykologisk utvikling – innføring i psykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

(Side: 202-225 = 23 sider)

Herberg, Eva Berthling og Helga Johannesdottir. 2007. *Kunnskap og læring i praksis – fra student til profesjonell sosialarbeider*. Universitetsforlaget.

(Side 105-126 = 21 sider)

Krogh, Thomas. 2014. *Hermeneutikk – om å forstå og fortolke*. Gyldendal Akademisk.

(Side: 38-70 = 32 sider)

Karlsson, Bengt og Frank Oterholt. 2015. *Profesjonell hjelp – en introduksjon til helse-, sosial- og velferdsfaglig arbeid*. Gyldendal Akademisk.

(Side: 11-33, 57-76, 77-91 og 127-139 = 68 sider)

Røkenes, Odd Harald. 2002. *Bære eller bryte – kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Fagbokforlaget.

(Side: 7-137 = 130 sider)

Otterestad, Ann Merete. 2008. *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold – fra utsikt til innsikt*. Universitetsforlaget.

(Side: 31-95 = 64 sider)

Wyller, Truls. 2000. *Objektivitet og jeg-bevissthet – en aktualisering av Immanuel Kants filosofi*. Cappelen Akademisk Forlag.

(Side: 13-72 = 59 sider)

Vedlegg 2:

Selvvalgt pensum litteraturliste fordypningsverksted – 400 sider:

Språkverksted – 200 sider

Obligatorisk pensum:

Engebreetsen, Eivind. 2007. *Hva sa klienten? Retorikken i barnevernets journaler*. Oslo: Cappelens Forlag AS.

Selvvalgt pensum:

Bjørnebekk, Wenche. 2008. *Profesjonelt skjønn i barnevernets undersøkelse – Analyse av skjønnsforståelser i barnevernets tekster*. Høyskolen i Oslo og Akershus: Masteroppgave i sosialt arbeid.

Barnevern i et minoritetsperspektiv verksted – 200 sider

Obligatorisk pensum:

Selvvalgt pensum:

Germundsson, Odd Erik. 2000. *Du er verdifull! Flerkulturell pedagogikk i praksis*. Oslo: Tano Aschehoug. **(side 55-117 = 62 sider)**

Øia, Tormod. 2003. *Innvandrerungdom – kultur, identitet og marginalisering*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. **(side 49-97 = 48 sider)**